

kraj dnevnika o ulisu

I rekao
I klečao
I dodirnuo
Rukama koje nisu naše a naše su
Kolenima koja nisu naša a naša su
Velikim jezikom koji nije naš ali
čiji ukus uporno osećamo u
svojim ustima
Rekao

1 U ovoj sobi ostaće neko nalik na nas

2

Da bi sutradan bili samo onaj koji je
već toliko puta sedeo u ovoj
istoj sobi pre nas

Da bi sutradan bili samo onaj koji je
na svojim koljenima prepoznao
ožiljke onih koji su klečali
pre njega

Da bi sutradan bili samo onaj koji je
dodirnuo zid i osetio na njemu
ruke onih koji su ga dodirnuili
pre njega

I bili i klečali i dodirnuili pre njega

3

Da bi sutradan rekli reči koje smo čuli
u istima onih koji su ih rekli
pre nas

4

Ne treba se zavaravati blagom spasonošću
udobnih reči

Ovo je opomena

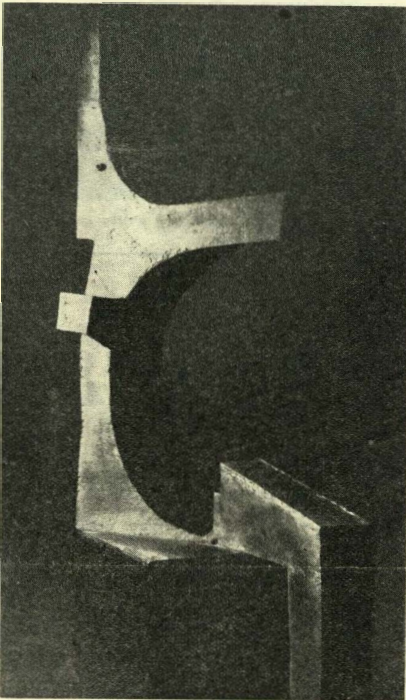
5

Da bi sutradan bili samo onaj koji je sve
ovo učinio pre nas

Pre nas koliko puta pre nas pre svih nas

Jer ćemo sutradan opet biti u ovoj istoj
sobi i misliti na onoga koji je
otišao pre nas

Jovan HRISTIĆ rođen 1933. u Beogradu Diplomirao na Filozofskom fakultetu. Sada je urednik "Nolita" i sekretar Srpske književne zadruge.
Knjige pesama: "Dnevnik o Ulisu" 1954; "Nove pesme" 1960; "Aleksandrijska škola" 1963; Knjige drama: "Ciste ruke" 1962; "Orest" 1964. Knjige eseja: "Poezija i kritika poezije" 1968; "Poezija i filozofija" 1964.

JULIO GONZALES : Zena koja sedi iz 1935, Francuska

tonio i pljunu. Hodi mala drojlo, prošaputa, da ti dam rakiye koju negde u boci držim... ti mala zavodnice, ti upaljena prostitutko ove užasne šume. Srna ga je gledala kosim, nevernim očima. On je i glasno pozva i iz kupina iščupa bocu. Srna krenu i on tada vide da su joj kuršumi razneli levi but i raspolili slabinu. Oh, mila, oh ranjena, tiho zavcile Antonio, oprost mi: zasuo sam te pogrđama, neznajući da ćeš uskoro kao i ja da se strovališ u kupine, i da će nam se zajedno po trnju odmokavati creva. Mala, izgubljena, nečija nedostajna ljubavnice, priđi da ti previjem rane — imam čime ne boj se. Srna skrenu sa puta i njemu se učini da ču tup pad njenog tela. Zatim je, umirujući pijano srce, slušao kako diše i bije zdravom nogom o tle. Braniću je od pasa ili od vukova ako naidu, reče. Od ljudi neću moći da te zaštitim, srnice, prošaputa, samo ću im reći da budu nežni prema tvojim ranama i da te ne kolju dugo: ol ovom u srce, kazaću im; ako je moguće uzimite nam život jednim metkom.

Antonio još jednom povuče iz boce i oseti da će brzo umreti. Spazi psa i kućku — bili su prevezani, i kad god bi jedno od njih dvoje skrenulo u stranu, drugo bi stalo da kriči i da laje na nebo. Znam vas, reče Peduto, i mahnuvši im bocom prosu malo rakiye. Video sam vas pre dve nedelje kako bežite kroz zapaljenu šumu i više puta vas slikao... ne, znam vas duže: bili ste tako prevezani još pre dve godine, kada sam ovdje došao i nikako da se ranete. Tekle su mu suze dok se smeškao, gledajući ih kako se muče oko zadimljenog trnja. Sad bi mi puška dobro došla: nju bih ili pravo u srce ili u smrdljivi, zagađeni, prokleti zadnji deo; njega bih nahranio, pomilovao i rekao mu da ubuduće, bludničević ne sme biti nervozan niti se sme ičega plašiti. Pobjo sa za srnu. Ljudi su urlali, goneći nekog kroz dim i šumu. Antonio im opsova sve balkanske, pornografske bogove. Pas i kučka nestadoše u paprati iz koje je palacao plamen.

Na putu se pojavi kornjača. Anna Maria catolica, moja divna Romana sa Rodosa, reče gledajući je sa puno nežnosti. Otkud ti sad i gde su ti jagode, upita je gledajući kako ga promatra. Jašući be, pojeli su ti ih sa leđa tvoji šumski ljubavnici. Antonio Peduto oseti nešto kao ljubomoru, idi sa puta, mala nevaljalice... jer si bolesna, jer nešto kaplje iz tebe: to je grčko-albanska ili crnogorsko-italijanska gonoreja — tako bi rekao jadni moj Nicola Riva kog su sa jednim Crnogorcem uhvatili na mladoj mazgi, a onda ih obojicu oterali u prognostvo, u Albaniju ili na ruski front. Gledana kroz suze, kornjača je bila tri puta veća; otpijao je i nežno joj šaputao: ne boj se, Anna Maria catolica, mala moja Aspasija ortodossa, to što kaplje iz tebe nije Rivin scolo, već jedna druga bolest, slatki sifilis. On zahele da je udari flašom; umesto toga Antonio otpi i primeti da se kornjača stade udaljavati. Odlazi, neverna moja luetičarko, i nastavi da se dalje jašeš sa šumskim lopovima i probisvetima. Ne pogrešivši pravac kornjača ode mirnim, ujednačenim korakom.

Slušajući srnu kako sve teže diše, on se seti gradića i mnogih njegovih žitelja. Pred očim mu izade dečak sa štakama; Antoniju se činilo da proslakove štake izrastaju u ogromne i kose skele koje od sunca i smradnog vetra zaklanjaju pola gradića. Njegova puška nicala je iz mulja kao žaba i približavala se Salvatorevoj. Zatim je to bila jedna jedina puška sa bezbroj remenja i visoka stotina metara, ugljeni trup što se crneo ispod bajoneta nije znao čije je: Paoloneov, njegov ili nekog drugog čoveka. Dokle ćete bubitri, metafore moje, upita se a onda sam sebi odgovori: ubičete sopstveno zlo i poezija, ridi i bradati davole.

Da zajednička puška i dečakova skela ne bi i dalje rasle, Antonio iskapi bocu. Onda mu se nebo, zemlja i kupine okrenuše oko glave i on zažale da nije živ. Otvori oči i opet vide dečaka okrupnjalih kolena i lobanje kako prosi između svoje skelice i Salvatoreovog oružja. Trže ruke iz trnovite loze i spazi da su mu šake pune kupina. Učini mu se da je sav u krvi; ne uplaš se ni smrdljivih buba što su silazile sa zgnječinih kupina i napadale mu lice i bradu. Sakama protija pijane obrabe i umaza ih.

Stranom što se iz njegovog kupinjaka dobro videla, seljaci su gonili vojnike, posustale iza kolone. Nije znao da li ih žali ili ne, ali su ga seljaci podsećali na kupinje bube koje su mu, smrdelci, mrlile ispod nosa i iza usiju. Dugo su mu ispred očiju proleiale slasite figure ljudi i žena naoružanih pored pušaka i mitraljeza i alatkama sa njiva i polja. Dodite, predaću se čutke, šaputao je diviči im se. Poštujem vas jer znate šta je sloboda a šta ropstvo koje smo svuda posejali. Brzo k meni. Neću plakati, niti reći da srno krivi iako mi je to oduvек bilo jasno. Mirno ću sačekati metak u čelo ili udarac sekire koja će po ovim kupinama prosuti mu inficirani mozak. Neću iz nedara vaditi fotografije najdražih, ne zato što nikoga nemam, već što me stid od vas... inače, imam nekoliko porodica, petoro do šestoro vanbračne dece i mnogo ljudi koje volim. Stisnuću zube i sačekati da me rasčerečite.

I vi ćete me rastignuti, prošaputa i naježi se. Moje čudovište, moje prokletstvo između nogu iščupacete i baciti psima. Raširite mi noge a onda me noževima i sekirama raspolutiti, pomisli i seti se da je samo to želeo da uradi svakoj ženi sa kojom je dosad spavao. Dodite, sjurite sa tih poznih strančina, reče stoji put otkad se zapleo u kupine, i bosim stopalima unakazite i smoždite moje lice. Vi koji niste krivi za ovu današnju sramotu, krivi i pornografiju, vi tvrdokirli sa hiljadu kandži... stignite brzo i obristite moju knjigu u kojoj sam se, naričući, na oba naša naroda bacao smradnim blatom. Strpajte mi u grlo pregršt vaše zemlje, prezrelih kupina i paprati koja miriše na ove proklete bube, a onda mi stanite nogama za vrat. Priznajem da više ne zaslužujem da gazim zemlju, naročito ne vašu: jer sve čeka sam se dotakao postalo je proklete. Mislili da lude posipam svojim zlatom ja sam ih prijavio i mučio. Zašto sam sve beležio, upita se. Zla bi bilo manje da nije bilo mojih zapisa. A ova-ko ništa neće biti zaboravljeno, a zlo će postati većito. Čuo je kako tutnji zemlja i kako se ljudska vika približava. Oči su mu bile zatvorene, a usne ispucale.

balada o loti

Negde sam video tu Lotu u odsjaju mog žutog čamovanja,

video je na zidu i na jednoj raskrsnici svoje sobe, video je u jednom zalasku reke — (da ne bude tuge u njenom smolastom srcu) — tek, video sam je glavom u slapu zelenih godina umućenom, kako se umitala

onim što trebalo je da joj kažem da celom svetu postane cvetooka, a mojoj pesmi pesma sama.

Ali Lota, taj mali bol od neba, od leptira, Lota ta gorka, ta zelena, Lota sunčanica, s mesom finijim od kadije i srcem od slonove kosti — ta Lota bezbriznih godina upalila se ko samo podne i zaboravila da dogori, da prste svoje krhke drugom ne ostavlja, da beti dan na svojoj sisi ugasi, zaboravila da ne stavlja

vreteno sna u moju glavu, pa zemlju samu ostavila u nasleđe mojim stopama žutim.

Od toga dana pohađam sve grčke doline i tamu flora, pohađam košutnjake i bubama pod krila se zavlačim, od toga dana razumem samo govor gora i tražim nešto imena svoga što nema.

Božidar TIMOTIJEVIĆ rođen 1932. u Beogradu. Radi kao novinar. Urednik je "Savremenika". Knjige pesama: "Kvartet" (u zajednici sa Bran- kom Jovanovićem, Tomislavom, Mijovićem, Prvo- ljubom Pejatovićem), 1954; "Veliki spavač", 1958; "Slovo ljubve", 1960; "Srebrno brdo", 1960; "Dan se rađa", 1962.

Izgledalo je da pada u san, a šaputao je. Molim da mi se oprostiš što sam na jedno mesto sakupio toliko prljavština i bede, i što sam se tako dugo i strasno bavio ljudskom nesrećom. Nisam mogao ni o čemu drugome da pišem sem o tome što ste pročitali. Ako vam bude smetala moja gorčina, ne sahranite me ta- mo gde se kopaju ljudi — za mene je, čini mi se, pšeće groblje. A najbolje bi bilo da pokušate da mi zaboravite čak i ime. Izvinjavam se u ime divizije "Venezia" i "Murge" koje se zajedno povlače... ako hoćete i u ime mog dobrog i pornografskog naroda, a u svakom slučaju u ime svih mojih dedova, van- bračnih sinova i kćeri... u ime ulice Dei Serpenti, nedaleko od Vaticana, gde su se proslavile generalova Romana jedna moja sestra i puno još devojaka koje sam, dok sam mlad i čist bio, voleo i trovao. Antonio se zaboravi. Nije znao ni koje, ni gde se nalazi. Samo je čuo kako nečije srce udara svojim teškim oklopom o znojavu zemlju. Čije li je to srce, zapita a onda, padajući u gorak san, produži: srce što se kida ili je moje, ili je srmino, ili kornjačino.

Ali ko si ti, upita se i stišće prstima čelo. Ko to leži u kupinjoj zamci, i ko to čeka da mu sunce osu- mudi trepavice a zatim izgori očni vid. Kako ti je ime, pijani i zalutali čoveče?

Mislam da se zovem Antonio Peduto, da sam star trideset i sedam ili sto i sedam godina, a sasvim sam siguran da sam učestao svih ratova koje je Italija vodila i gubila kroz istoriju. Memi, većitom vojniku i ukrotitelju kornjača i zvezda, od danas je drugo ime Gruban; to divno crnogorsko ime podsećae me na Malifa, a i sadržajno je. Dakle, Antonio-Gruban, već 38 godina star i, zahvaljujući Maličevoj zaštiti i po- moći, već general, admiral, nosilac svih medalja od kad se ljudi buju, proždiru i nagrađuju, preko dana član buduće Italijanskog Senata, a uvek viši sek- sualni savetnik u Via dei Serpenti, nedaleko od Vaticana.

Znao sam i kako izgledaš, reče Antonio čoveku za- pletenom u kupine. Za svaki slučaj opiši se još jed- nom, i pokradi se da ne preteruješ. Peduto ponovo opipa svoje čelo i reče da je nabrano. Obrve guste, izlomljene i podsećaju na plavu piću koja se štrnu- glavjuje na kupine. Nos bogat, nekad rimski, ali od nedavno namerno prelomljen, kako bi što više ličio na Grubanova. Usne nadražene i oštih rubova. Brada takođe masno, gušća od kose i puna rđih kupina i rakije. O proslavljenim brkovima da i ne govorimo. Grudi hrabre i isturene baš kao Maličeve. Srce nije skriveno kao kod mnogih ljudi: istrošeno je, ali se i u najtežim trenucima smeje, danas naročito, jer je prepuno Grubanovih udovica koje ne nose čak ni koliko mačke.

Opisom sam prilično zadovoljan, reče Peduto. Iz- gleda mi da sam još onaj stari Antonio, lovac dvo- nožne divljači i pornografa čija jedina knjiga ostade na prašnjavom seoskom putu i bez pozlate. Pucnjava i uaukanje su se udaljavale. Od topovskih eksplozija drhtale su zemlja i prezele kupine. Pomisli na ljude koji su, krvavi i zapenjeni, domalo per jurili stranom i putem. Nema vas, moji lepi, moji draži i smešni crnogorski viteзовi. Ali produžite i ubijajte: jer Antonio Gruban Peduto već je poginuo. Kroz srce mu je od jutros prošlo oko hiljadu zrna, a gav- ranovi i neke druge ružne ptice već mu kljuju i raz- nose creva i džigericu.

Čovek iz kupina umalo se ne ugušio suzama. Sad stavi tačku, reče on, a onima koji ne znaju šta to znači, kaži da je svemu došao kraj.

(Odlomak iz romana "Heroj na magarcu")